

PVDA

**VOOR EEN EUROPA
DAT WERKT**

15 februari 2014 / verkiezingsprogramma

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Uit de crisis	
Financiële sector gezond en dienstbaar maken	5
Een stabiele munt, ruimte voor herstel	7
We roepen belastingontwijking een halt toe	8
Meer dan markt en munt	9
2. Aan het werk	
Werk centraal	11
Bestrijden van jeugdwerkloosheid	12
Investeren in ondernemers & innovatie	12
Tegen uitbuiting, voor goed werk en eerlijke concurrentie	14
3. Samen sterker	
Veiligheid over grenzen heen	16
Vrij verkeer en gezamenlijk asielbeleid	17
Ruime mogelijkheden, goed geïnformeerd en beschermd	18
Kiezen voor duurzaamheid	19
4. Voor een betere wereld	
Goed werk en eerlijke handel	22
Effectieve ontwikkelingssamenwerking	23
Vrede, veiligheid en mensenrechten	24
Nabuurship en uitbreiding	25
5. Wij zijn Europa	
Onze waardengemeenschap	27
Mee met de tijd	28
Onze stem in Europa	29
Verantwoording	31

Inleiding

De Partij van de Arbeid kiest voor een Europa dat werkt. Werkt aan vertrouwen, aan vooruitgang, aan welvaart en welzijn. Aan een Europa dat haar belofte weer waarmaakt.

Lange tijd betekende de Europese Unie vooruitgang voor de landen die er deel van uitmaakten en perspectief op vooruitgang voor de landen die graag mee wilden doen. Jarenlang hebben we geprofiteerd van die EU. Van de vrede en stabiliteit die de samenwerking ons bracht. Van een groeiende economie, vooral omdat we steeds makkelijker met elkaar konden handelen. Samen maakten we de droom van “nooit meer oorlog” waar. Samen werden we de grootste economie ter wereld. Samen bereidden we ons voor op de toekomst.

De laatste jaren stond Europa voor veel mensen echter gelijk aan crisis. Door de bankencrisis, die oversloeg op landen en op onze gemeenschappelijke munt, kregen onze economieën het stevig voor de kiezen. Zekerheden stonden op het spel, de ergste doemscenario's kwamen soms angstig dichtbij. Op cruciale momenten was een scherpe ruk aan het stuur nodig. Om stabiliteit te herstellen, om vertrouwen terug te winnen. Inmiddels zijn we bezig om de oorzaken van die crisis te bestrijden en de weg naar boven terug te vinden.

Voor een Europa dat werkt is het nodig om die inspanningen door te zetten. Maar daarmee zijn we er nog niet. Juist in de komende jaren moet er veel gebeuren om Europa weer op het juiste spoor te krijgen. Het moet anders en het moet beter.

Allereerst moeten we er voor zorgen dat we de crisis definitief achter ons laten. Door de banken weer gezond en dienstbaar te maken. Door korte metten te maken met belastingontwijking en door een einde te maken aan doorgesloten marktdenken. Door het vertrouwen te herstellen. Niet alleen in onze gezamenlijke munt, maar vooral ook in elkaar. Zodat landen weer de ruimte krijgen om te groeien en om de sociale problemen aan te pakken die als gevolg van de crisis zijn ontstaan.

Daarbij staat werk voor ons centraal. We zetten alles op alles om de enorme werkloosheid in Europa, bij jong en oud, aan te pakken. Ondernemers moeten weer kunnen investeren en innoveren. Fondsen kunnen slimmer en met meer lef ingezet worden. Ook de ambities voor een duurzame economie worden stevig opgeschroefd. Alles gericht op het creëren van banen. En waar je in Europa ook werkt: het moet eerlijk en met bescherming van sociale rechten.

We zullen het hoe dan ook samen moeten blijven doen. Omdat er uitdagingen zijn die we niet meer alleen aankunnen. Omdat kansen anders onbenut blijven. Omdat we leven in een snel veranderende wereld waarin we onze stem willen laten horen. Maar vooral omdat de Europese Unie niet draait om “Brussel”, maar staat voor 28 landen en 500 miljoen mensen die – ondanks tegenslagen – een aantal kernwaarden met elkaar delen, over grenzen heen. Europa: dat zijn wij zelf.

Slagen we erin om de balans in het Europa van vandaag te herstellen, dan kunnen we het Europa van morgen waarmaken.

Het wordt geen eenvoudige opgave. Want de makkelijke verhalen zullen ons om de oren vliegen. Verhalen over een Europa waarin iedereen zich in het eigen huis terugtrekt, deuren en ramen op slot. En verhalen over hoe met een grote sprong voorwaarts alle problemen als vanzelf zouden verdwijnen. De verhalen van doemdenkers en die van dagdromers.

Dit verkiezingsprogramma is niet gestoeld op mooie verhalen. Ook niet op gemakkelijke verhalen. Maar wel op het enige verhaal dat een reëel perspectief biedt. Een perspectief op een Europa dat weer werkt.

1. Uit de crisis

De laatste jaren stond 'Europa' gelijk aan 'crisis'. De oorzaken van die crisis zijn veelzijdig en complex. Er is te veel en te risicovol geleend door landen, banken en particulieren. Hervormingen zijn te lang uitgesteld. Er hebben zich gevaarlijke hoeveelheden lucht gevormd in bijvoorbeeld de huizenmarkt en de financiële sector. Die lucht moet er nu uit en ook overheden moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Het weer gezond maken van de economie en van de overheidsfinanciën is een noodzakelijk, maar ook een pijnlijk proces. Daar zijn we ons goed van bewust.

De financiële crisis heeft onze economie hard geraakt. We zijn al jaren bezig om de oorzaken van de crisis te bestrijden en om nieuwe tegenslagen af te wenden. De ene Europese top volgde de andere in rap tempo op. Er is een scala aan soms draconische noodmaatregelen getroffen om de crisis in Europa te bezweren. Veel van die maatregelen waren er op gericht om op de korte termijn het vertrouwen van financiële markten terug te winnen. Daarbij was het ook nodig om meer bevoegdheden met elkaar te gaan delen; meer wellicht dan we eigenlijk comfortabel vonden.

Nu Europa langzaam maar zeker uit het dal klimt en de rook begint op te trekken worden de gevolgen van de crisis steeds zichtbaarder. De gebeurtenissen en besluiten van de afgelopen jaren hebben diepe sporen nagelaten. In grote delen van Europa heeft de werkloosheid schrikbarende vormen aangenomen. Het vertrouwen in de Europese samenwerking liep daarbij ook een deuk op. Burgers voelen dat zij de rekening van de crisis op hun bordje krijgen, terwijl het de bankiers waren die de problemen veroorzaakt hebben door wereldwijd onverantwoorde risico's te nemen.

In ons Europa willen we dat er niet alleen naar de cijfers gekeken wordt – niet slechts naar begrotingsnormen en bezuinigingspakketten - maar vooral ook naar de gevolgen voor mensen. We willen dat zorgen serieus genomen worden en dat daar naar gehandeld wordt. Daarom moet onverantwoord gedrag door bankiers en belastingontwijkers een halt toegeroepen worden. Daarom willen we een Europa dat zich gaat richten op werkgelegenheid en eerlijke concurrentie en is het van belang dat er weer ruimte en perspectief komt voor herstel. In plaats van een onderlinge race to the bottom, streven we samen naar een sterker en socialer Europa.

De huidige economische crisis wordt verscherpt door het miskennen van de fundamentele schaarsten van natuurlijke hulpbronnen en het dragend vermogen van natuur en klimaat. Deze crises vragen dan ook een meer structureel antwoord en aanpassing. De PvdA onderkent deze samenhang en de urgentie om via verduurzaming van de energievoorziening en hergebruik van grondstoffen de schaarste op te heffen. Waarmee de weg wordt geopend naar een nieuw economisch model waarin welzijn, i.p.v. economische groei, voorop staat en waarmee we over de grenzen en generaties heen goed voor elkaar kunnen zorgen. Bij uitstek via Europa moet deze transitie gefaciliteerd worden.

Financiële sector gezond en dienstbaar maken

De crisis in de financiële sector heeft hele landen gedestabiliseerd en de Europese economie aan de rand van de afgrond gebracht. Overheden hebben banken met miljarden aan belastinggeld overeind gehouden. De omvang en rol van de financiële sector moet weer in verhouding komen te staan tot haar dienende functie in de Europese economie. Het is daarom nodig dat toezicht en regels fors worden aangescherpt om een volgende crisis te voorkomen.

De EU bevordert dat de kredietverstrekking door banken aan het midden- en kleinbedrijf weer op gang komt. Gezien de ervaringen in het verleden, is meer transparantie, meer informatie en waar nodig een verscherpt toezicht op lobby activiteiten van de financiële sector bij Europese Commissie en Europees Parlement nodig. Het bestaande lobby register is daarvoor onvoldoende. De PvdA zal initiatieven nemen om het inzicht in en de transparantie van de financiële belangen in en rond de EU te vergroten.

Om dit toezicht uit te voeren is intensievere samenwerking in Europa nodig: een Europese Bankenuïe. Want alleen zo staan we sterk genoeg om effectief toezicht te houden op een sector die grensoverschrijdend opereert en van grote invloed is op de financiële stabiliteit van lidstaten. Alleen samen kunnen we voorkomen dat banken landen tegen elkaar uitspelen om regels te omzeilen. Alleen samen kan kapitaalvlucht tussen landen voorkomen worden en kunnen de kosten van het faillissement van een bank voor belastingbetalers worden gedrukt. Daarom werken we gestaag door aan de ontwikkeling van een Bankenuïe.

Een eerlijke verdeling van de financiële risico's is voor de PvdA grondbeginsel van zo'n Bankenuïe: geen publieke rekening voor privaat genomen risico's. In een Bankenuïe betalen niet langer de overheid en de belastingbetaler voor een omvallende bank, maar eerst en vooral de aandeel- en obligatiehouders. Daar hebben we de afgelopen jaren al stevig aan gewerkt en daar gaan we mee door.

- De PvdA wil dat er stevig toezicht komt op de bankensector door de Europese Centrale Bank (ECB). Met gelijke en goede financiële regels in heel Europa, zoals voor het veiligstellen van spaartegoeden tot €100.000 (depositogarantiestelsel).
- Voordat er Europees toezicht komt moeten alle banken doorgelicht worden. Zo kunnen we risico's in kaart te brengen en ze voor de start van de Bankenuïe gezamenlijk uit de wereld helpen.
- Aangescherpte financiële regels moeten ervoor zorgen dat banken geen onverantwoorde risico's meer kunnen nemen. De buffers van banken moeten omhoog, handelsactiviteiten moeten worden gescheiden van de activiteiten van de bank voor algemeen belang (nutsdelen). Zodanig dat deze wordt ondergebracht in een aparte rechtspersoon.
- De PvdA wenst dat de Europese Commissie haar strenge optreden t.a.v. mededingingsregels tegen marktmanipulatie voortzet en pleit voor een snelle invoering van een Europese richtlijn tegen marktmanipulatie, inclusief de verplichting om criminele sancties op te leggen voor deze misdrijven.
- Financiële fraude zoals marktmanipulatie wordt adequaat aangepakt door gezamenlijk Europees optreden en strafrechtelijke sancties. Mensen moeten kunnen zien dat rechtvaardigheid hoort bij een aanpak om het vertrouwen in de markt te herstellen.
- Samen optreden werkt. Bonussen in Europa zijn inmiddels gemaximeerd. Wij willen nog strengere Europese afspraken om exorbitante bonussen in de financiële sector aan banden te leggen: maximaal 20 procent van het jaarsalaris. De toekenning van bonussen in de financiële sector moet in elk geval zodanig verlopen dat er geen perverse prikkel van uit kan gaan die leidt tot het nemen van extra risico's.
- Ook investeerders moeten de kosten van een dreigend faillissement van een bank dragen. De belastingbetaler is te

**'Banken aan
banden leggen'**
Canvas

vaak opgedraaid voor de kosten van omvallende banken. Er komt een Europese Resolutieautoriteit die het faillissement van banken afwikkelt. De bijdrage van de private sector staat hierbij voorop.

- Er komt een Europese belasting op financiële transacties waarvan de opbrengsten terugvloeien naar de lidstaten en de pensioenfondsen worden uitgezonderd. Met het oog op het herstel van de schade van de financiële crisis dient de opbrengst van de financiële transactiebelasting te worden geïnvesteerd in het scheppen van werk, het verbreden van de economie en het versterken van de economische concurrentiekracht.
- Het soms destabiliserende effect van door computers gestuurde flitshandel op Europese financiële markten wordt bestreden. Er komt een vergunningplicht voor handelaren en de mogelijkheid om handelsplatformen tijdelijk stil te leggen.
- Een Europees depositogarantiestelsel ziet de PvdA als het sluitstuk van de bankenunie. Op den duur mag er in de EU geen bank meer zijn, die “too big to fail” is.

Een stabiele munt, ruimte voor herstel

De afgelopen vijf jaar zijn er stappen gezet om te komen tot een stabiele Euro en Eurozone. Noodfondsen kregen een permanent karakter in de vorm van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM). En bij het stabiliseren van landen – zoals onlangs bij de redding van Cyprus – wordt tegenwoordig meer rekening gehouden met de houdbaarheid van de schulden van landen en wordt eerder een beroep gedaan op grote spaarders en private partijen.

Maar er is meer nodig. Zo zou de zogeheten Trojka (Europese Commissie, IMF en ECB) in de beoordeling van landen die gesteund worden met noodfondsen, meer rekening moeten houden met sociale effecten van crisismaatregelen. Naast het wegwerken van schulden moeten landen geholpen worden bij de wederopbouw van hun economie.

Duidelijke afspraken over houdbare overheidsfinanciën zoals vastgelegd in het stabiliteits- en groeipact, zijn nodig in een muntunie. Maar veel landen, ook Nederland, bleken door forse economische tegenwind niet in staat het begrotingstekort binnen de afgesproken termijn onder de grens van 3 procent te krijgen. Er is gebleken dat er binnen de huidige regels onvoldoende ruimte is voor duurzame hervormingen die de structurele kracht van de economie versterken. Bovendien wordt er onvoldoende rekening gehouden met de sociale gevolgen van stevige bezuinigingen. De regels zijn dus aan herziening toe. Dat betekent dat in het vervolg de lidstaten van de Europese Unie streven naar een niveau van werkloosheid dat niet hoger ligt dan 5% van de beroepsbevolking naast het blijvend belang van het streven naar een begrotingstekort van niet meer dan 3%, zo mogelijk trendmatig dalend.

Sinds enige tijd gaat de Commissie flexibeler om met de bezuinigingsregels, om landen die in de problemen zitten meer tijd te geven om te herstellen. Dat is ook nodig. Gevolg is wel dat er een situatie is ontstaan waarin het nu aan de Commissie is, in het bijzonder aan de begrotingscommissaris, om in te schatten hoe strikt de begrotingsregels van land tot land toegepast worden.

- We houden ons aan gemaakte afspraken. Zonder duidelijke regels over de begroting en de omvang van de staatsschuld kan een muntunie immers niet functioneren. Alleen als wij zelf doen wat nodig is, kunnen we dat ook van andere landen vragen.
- We pleiten wel voor aanpassing van deze regels, die te eenzijdig op begrotingsnormen zijn gericht. Bij het op orde brengen van overheidsfinanciën worden financiële, economische én sociale factoren voortaan in onderlinge samenhang gewogen. Hierdoor wordt de balans in de afspraken versterkt. Dat betekent dat in het vervolg de lidstaten van de Europese Unie streven naar een niveau van werkloosheid dat niet hoger ligt dan 5% van de beroepsbevolking naast het blijvend belang van het streven naar een begrotingstekort van niet meer dan 3%, zo mogelijk trendmatig dalend.
- Naast begrotingsdoelen en economische analyses komt er een 'scorebord voor sociale en werkgelegenheidsaspecten' met meetbare doelstellingen. De Commissie kijkt in het bijzonder naar een maximale werkloosheidsnorm. Daarnaast gelden sociale indicatoren als verlies van koopkracht en toename van inkomensongelijkheid. Een duidelijk gedefinieerde set van indicatoren draagt bij aan een objectieve en transparante afweging door de Commissie.
- Landen die serieus bezig zijn met het op orde brengen van hun overheidsfinanciën, het versterken van hun economie (waaronder ook het investeren in 'menselijk kapitaal') krijgen extra tijd om aan begrotingsdoelstellingen te voldoen. Op die manier krijgen landen meer ruimte om te investeren in economisch herstel en werkgelegenheid.
- De ministers van Sociale Zaken krijgen een gelijke positie naast de ministers van Financiën. Besluitvorming vindt dus niet alleen plaats langs de financiële meetlat maar ook op basis van sociaaleconomische doelstellingen. Ook sociale partners moeten een prominentere rol krijgen in de besluitvorming op EU-niveau.
- Het Europees noodfonds moet eerder aangesproken kunnen worden, voordat bij landen het water aan de lippen staat. Onder strikte voorwaarden, net als bij het IMF. Zo kan erger worden voorkomen en kunnen de kosten voor de belastingbetaler drastisch beperkt worden.
- Op termijn is invoering van een vorm van eurobonds mogelijk, maar eerst moeten de Europese economieën naar elkaar toe groeien en de oprichting van de Bankenunie voltooid zijn. Eurobonds kunnen worden gebruikt voor de financiering van de eerste 60 procent van de staatsschuld, daarboven kunnen landen zelf obligaties uitgeven. Met eurobonds kunnen we de kracht van de gezamenlijke Europese economieën gebruiken om de financieel-economische stabiliteit te vergroten.

We roepen belastingontwijking een halt toe

Een Europa dat werkt, werkt hard aan het tegengaan van belastingontwijking door individuen en bedrijven. Niet alleen lopen Europese lidstaten en ontwikkelingslanden jaarlijks vele honderden miljarden mis aan belastinginkomsten, ook zorgt het ontwijken van belastingen voor een ongelijk speelveld voor bedrijven in Europa en daarbuiten en ondermijnt de duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. Van burgers verwachten we dat ze netjes belasting afdragen, dat verwachten we dus ook van bedrijven. Voor een beter Europa is een effectieve gezamenlijke aanpak noodzakelijk.

De eerste stappen zijn al in 2012 gezet in het Europese Actieplan voor het tegengaan van belastingontwijking. Het verbeteren van het uitwisselen van gegevens over belastingafdracht is een goed begin. Maar er is meer nodig.

***‘Europees actieplan
tegen structurele
belasting-ontduiking en
belastingontwijking’
Walter Pfeil***

- We maken een einde aan de concurrentie tussen landen waarbij elke lidstaat steeds lagere vennootschapsbelasting vraagt in de hoop dat bedrijven zich in betreffend land zullen vestigen. Hiertoe moeten de vennootschapsbelasting (grondslag en tarief) van lidstaten meer naar elkaar toe groeien. Ook moet er meer openheid komen als het gaat om de afspraken die lidstaten maken met individuele bedrijven. We streven naar een zo snel

mogelijke implementatie van de EU richtlijn inzake de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) met een eerlijke verdeelsleutel over hoe deze uniforme winstbelasting wordt verdeeld over de lidstaten. We willen dit mede bereiken door onze contacten met zusterpartijen in de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten.

- Er moeten op Europees niveau bindende afspraken gemaakt worden tussen lidstaten om een einde te maken aan belastingroutes waarmee grote bedrijven belasting ontwijken en vermijden.
- Europese landen dienen het bankgeheim op te heffen.
- Multinationals worden verplicht om per land waar zij actief zijn openbaar te maken hoeveel belasting ze er betalen (country-by-country reporting). Transparantie is noodzakelijk voor het effectief tegengaan van belastingontwijking.
- We willen een duidelijkere link tussen de activiteiten van een bedrijf en het land waar het bedrijf belasting betaalt. We maken een einde aan brievenbusconstructies waarbij bedrijven alleen ergens (juridisch) gevestigd zijn vanwege voordelige fiscale constructies.
- Europa moet het voortouw nemen in het onder de loep nemen van internationale (belasting)verdragen met ontwikkelingslanden om misbruik van belastingwetgeving tegen te gaan. We gaan voor een intensivering van de bestrijding van misbruik van de BTW en benaderen initiatieven daarvoor positief. De BTW is een belangrijke inkomensbron voor de EU en verdient bij uitstek een halsstarrige verdediging tegen ontwijking, uitholling en misbruik.

Meer dan markt en munt

Economische vrijheden in Europa zijn een groot goed. Maar deze vrijheden kunnen ook conflicteren met belangrijke sociale afspraken op nationaal niveau waaraan we zeer hechten. Er moet een einde komen aan het ondermijnen van sociale rechten in de lidstaten als gevolg van afspraken rondom de Europese interne markt. Het concurreren op arbeidsvoorwaarden in plaats van op productiviteit leidt tot een race to the bottom, waarbij de werkgever met de meest creatieve schijnconstructies wint. Dat is onaanvaardbaar. Het grenzeloos benutten van natuurlijke hulpbronnen leidt ook tot een race to the bottom. Daarom is de PvdA voor verschuiving van belasting op arbeid op belasting op gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Dit leidt tevens tot een gunstige concurrentiepositie voor innovatieve ondernemers en meer banen.

Wat nodig is, zijn afspraken op Europees niveau om eerlijke concurrentie te garanderen. Als we blijven roepen dat Brussel overall af moet blijven, gaan we op papier misschien nog wel over ons eigen arbeidsmarktbeleid, maar blijkt dat in praktijk vies tegen te vallen. Daarom pleiten we ervoor om ook op Europees niveau te werken aan de bescherming en versterking van werknemersrechten en nationale verzorgingsstaten.

Lidstaten moeten zelf kunnen beslissen welke (semi-) publieke voorzieningen zij organiseren. Daar waar Europese marktregels te weinig ruimte bieden voor nationale publieke belangen, worden deze aangepast. Zo is het onaanvaardbaar dat Europese regels belemmeren dat we in Nederland ook sociale huisvesting voor mensen met een middeninkomen beschikbaar stellen. Niet langer moeten alleen marktregels centraal staan, maar er moet veel meer gekeken worden naar wat goed is voor mensen en de samenleving als geheel.

- We spreken af dat elke lidstaat sociale doelstellingen moet nastreven. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een stelsel van (relatieve) minimumlonen, een goede oudedagsvoorziening, gelijkheid tussen man en vrouw, een vangnet bij werkloosheid, goed en toegankelijk onderwijs en goede en betaalbare zorg. De vormgeving en uitvoering is en blijft een nationale bevoegdheid.
- Sociale rechten mogen niet langer ondergeschikt zijn aan economische vrijheden. Om de balans te herstellen pleiten we voor het opnemen van een sociale vooruitgangsclausule in de Europese verdragen, die sociale rechten beschermt tegen de negatieve effecten van economische vrijheden.
- Diensten waarvan wij in Nederland vinden dat ze een publieke functie vervullen moeten afgeschermd kunnen worden van de markt. Wanneer Europese aanbesteding een ondermijning dreigt te worden voor vitale publieke belangen, bijvoorbeeld in delen van het openbaar vervoer, de zorg of afvalverwerking, moet van aanbesteding kunnen worden afgezien. Aanbestedings-regels kunnen bovendien overzichtelijker en eenvoudiger.
- Bij de toepassing van de aanbestedingsregels worden sociale-, milieu- en innovatiecriteria uitgebreid en versterkt. Daarnaast willen we verankeren dat door middel van voorkeursbeleid opdrachten vaker bij het midden- en kleinbedrijf terecht komen, wat duurzame groei en banen oplevert en innovatieve duurzame ondernemers een voorsprong geeft.
- De PvdA zet zich ervoor in dat alle overheden en instellingen bij hun aanbestedingen en inkoop, duurzame producten een eerlijke kans geven, door de externe kosten van producten mee te wegen bij de gunning.
- Provincies en gemeenten moeten meer ruimte hebben en nemen om sociaal verantwoord aan te besteden. We verhogen de drempelbedragen waarboven men tot Europese aanbesteding verplicht is.
- Invoering van een social-return criterium in de aanbesteding door de Europese Unie en haar instellingen.

***'Privatiseer waterbedrijven
niet, al stuurt
'Europa' daar op aan.
Je slacht de kip met
gouden eieren en neemt
risico's met eerste
levensbehoefte'
Pep Mac Ruairi***

2. Aan het werk

Onze welvaart is voor een groot deel afhankelijk van de Europese Unie. Als het goed gaat met Europa, gaat het goed met Nederland. En omgekeerd, als het slecht gaat met Europa, heeft dat negatieve gevolgen voor Nederland.

Juist voor een handelsland als Nederland levert Europa enorm veel banen op. Door de invoer en uitvoer via de Rotterdamse haven of via Schiphol. Door onze hoogwaardige kennisinstututen en dienstverleners. En dankzij de vele hardwerkende kleine ondernemers die, in een keur van sectoren, hun kansen grijpen op de Europese markt.

Maar onze open economie is ook kwetsbaar voor tegenslag in de ons omringende landen. De landen in het zuiden van Europa zijn het hardst geraakt, maar ook in Nederland is de werkloosheid sneller opgelopen dan verwacht. Aan het verlies van werk gaat maar al te vaak het faillissement van een onderneming vooraf, omdat de vraag wegvalt of omdat het steeds moeilijker is om krediet te krijgen. De economische crisis van de afgelopen jaren laat zich het meest direct voelen als iemand zijn of haar baan verliest. Vooral de jeugdwerkloosheid is dramatisch gestegen. Voor 50-plussers is het juist extra moeilijk om weer aan het werk te komen.

Voor al die werknemers en ondernemers is het van het grootste belang dat Europa weer gaat werken. We moeten werken aan een toekomstbestendige economie. Met kansen voor ondernemers. Met werk in de sectoren waar Europa het verschil kan maken ten opzichte van de rest van de wereld: de hoogwaardige maakindustrie, duurzame technologie en een sterke dienstensector. Met een eerlijke arbeidsmarkt in Europa. Waar bedrijven elkaar niet kapot hoeven te concurreren op de laagste loonkosten, maar juist door samenwerking verder komen. Uitgekiende kruisbestuiving tussen bedrijven en kennisinstellingen leidt tot betere resultaten dan blinde concurrentie. Dat model verdient navolging in de rest van ons continent.

Hoewel het stimuleren van ondernemerschap, werkgelegenheid en de inrichting van het arbeidsmarktbeleid bij uitstek verantwoordelijkheden van de lidstaten zijn, is er ook een rol voor de EU weggelegd. Door werkgelegenheid altijd centraal te stellen, door gericht te investeren in innovatie en ondernemerschap en door te kiezen voor samenwerking en een duurzame toekomst.

Werk centraal

Het terugdringen van de soms torenhoge (jeugd)werkloosheid in sommige Europese landen is onze meest urgente opdracht. Het streven naar een hoog niveau van werkgelegenheid, zoals dat ook in

***‘De ECB moet naast inflatiebestrijding ook werkgelegenheid als doelstelling hebben, zoals de Fed dat heeft’
PvdA Afdeling Geneve***

het Verdrag opgenomen is, moet nu een centrale plek krijgen in het volledige EU-beleid. Een duidelijk voorbeeld waar dat nu onvoldoende het geval is, is de Europese Centrale Bank (ECB). Door het eenzijdige mandaat van de ECB op prijsstabiliteit, kan zij nu niet goed reageren op het probleem van grote werkloosheid in tijden dat het economisch minder gaat. Ook binnen de afspraken die voor de eurolanden gelden, moet meer ruimte komen zodat landen steviger kunnen inzetten op de bestrijding

van werkloosheid (zie hoofdstuk 1).

- We willen het mandaat van de ECB uitbreiden met een werkgelegenheidsdoelstelling. De PvdA in het Europees Parlement zal zich inzetten voor versterking van de Europese vakbeweging en ondernemingsraden en zij zal de Europese vakbeweging helpen om te voorkomen dat Europese werkgevers oneigenlijk gebruik maken van Europese werknemers.

Bestrijden van jeugdwerkloosheid

In Spanje en Griekenland is inmiddels de helft van de jongeren werkloos. Ook in Nederland is de jeugdwerkloosheid zorgwekkend toegenomen. In totaal zijn in de eurozone zo'n 20 miljoen mensen op zoek naar een baan, waaronder veel jongeren. De huidige omvang van de jeugdwerkloosheid heeft bovendien grote sociale en (psychische) gezondheidsrisico's. Vooral in het zuiden heeft men steeds minder vertrouwen in de democratie, omdat er geen perspectief op vooruitgang lijkt. Radicalisme ligt op de loer. Het risico op een verloren generatie is uitgegroeid tot een Europees probleem waarvoor een gecoördineerde aanpak is vereist.

Dankzij een initiatief van de Europese sociaaldemocraten in 2013 wordt nu in heel Europa het Europese jeugdwerkgarantieplan uitgevoerd. In het plan staat dat lidstaten binnen vier maanden nadat een jongere (tot 25 jaar) werkloos is geworden, of klaar is met onderwijs, een baan, stage of leerplek moeten aanbieden. Hiervoor wordt 6 miljard euro vanuit Europese fondsen bijgedragen. Maar er moet meer gebeuren.

- De PvdA vindt dat de deelnameleeftijd in het Jeugdwerk-garantieplan verhoogd moet worden van 25 naar 27 jaar. Juist in deze leeftijdscategorie is de werkloosheid erg hoog.
- De PvdA wil de bijdrage aan het jeugdwerkgarantieplan uit de Europese begroting substantieel verhogen. De PvdA wil ook dat meer fondsen van de Europese Investeringsbank specifiek en meetbaar worden verbonden aan het creëren van banen of leer-werkplekken voor jonge mensen.
- De huidige Europese vacaturebank volstaat niet. De PvdA wil dat er op Europees niveau het initiatief komt om afspraken tussen lidstaten te maken zodat mismatches tussen vraag en aanbod verholpen kunnen worden. Een tekort aan bijvoorbeeld technisch geschoold personeel in het ene land kan verholpen worden door een overschot in het andere.
- Om de aanpak van jeugdwerkloosheid op de agenda te houden, pleiten wij voor een jaarlijkse Top van Europese regeringsleiders. In de tussentijd wisselen Europese landen hun beste voorbeelden van effectieve aanpak met elkaar uit, bijvoorbeeld om de aansluiting van (beroeps)onderwijs naar werk te verbeteren.

Investeren in ondernemerschap & innovatie

De belangrijkste financiële instrumenten die de EU tot haar beschikking heeft om de Europese economieën een impuls te geven zijn de Europese begroting en de Europese Investeringsbank (EIB).

De onderhandelingen over de nieuwe EU-begroting (2014-2020) zijn onlangs afgerond. Nog altijd gaat een groot deel van de begroting van bijna 1000 miljard euro naar 'oud beleid', zoals landbouwsubsidies. De PvdA vindt het een gemiste kans en meent dat dit geld veel gericht ingezet kan worden op zaken die economische groei en werkgelegenheid opleveren. Zoals onderzoek, innovatie, duurzaamheid en ondernemerschap. Ook zouden structuurfondsen alleen naar landen, regio's en mensen (bijvoorbeeld via voedselbanken) moeten gaan die ondersteuning vanuit Europa echt nodig hebben.

Wij gaan ons inzetten voor het moderniseren van de Europese begroting voor duurzame werkgelegenheid tijdens de tussentijdse evaluatie en het Nederland voorzitterschap in 2016.

De Europese Investeringsbank heeft als taak om met gerichte financiering projecten mogelijk te maken die de economische groei stimuleren. Maar nu investeert de EIB niet genoeg in het midden- en kleinbedrijf, terwijl juist daar de banen zitten. De EIB moet de motor worden van (jong) ondernemerschap en het midden- en kleinbedrijf (MKB). Er moet meer risicobereidheid zijn bij het verschaffen van krediet aan ondernemers. Ervaring laat zien dat deze investeringen een vliegwieleffect hebben. Met meer lef kunnen er veel extra banen gecreëerd worden. Daarbij zou de EIB zich vooral moeten richten op landen en gebieden waar de kredietmarkt niet goed werkt of de werkloosheid hoog is.

- De Europese begroting moet verder gemoderniseerd worden zodat fondsen beter ingezet worden op zaken die groei en banen opleveren. De 'budget review' in 2015 en het Nederlandse EU- voorzitterschap in 2016 bieden hiertoe mogelijkheden.
- De controle op de correcte besteding van Europese uitgaven wordt versterkt. Landen worden verplicht een lidstaatverklaring te overleggen met een verantwoording van bestede gelden. Bij fraude of onvoldoende verantwoording worden zij gekort op hun fondsen.
- De doelmatige en efficiënte besteding verdient verbetering. Er komt overleg met subsidieverstrekkers en afnemers om na te gaan welke regels optimale besteding van Europese subsidie in de weg staan en welke regels deelname aan Europese subsidieprogramma's onaantrekkelijk maken. Landen worden verplicht een lidstaatverklaring te overleggen met een verantwoording van bestede gelden. Bij fraude of onvoldoende verantwoording worden zij gekort op hun fondsen.
- Het kapitaal waarover de EIB kan beschikken wordt verdubbeld. Dankzij een multiplier effect kan met een relatief kleine publieke bijdrage een grote toename van investeringen gerealiseerd worden.
- Extra fondsen worden vooral ingezet in landen en regio's waar de (jeugd)werkloosheid hoog is.
- Het is belangrijk dat ondernemers in Europa echt de mogelijkheid krijgen om te ondernemen. Overbodige Europese regelgeving pakken we aan. Wij vragen de Europese Commissie een "crowdsource project" op te zetten: MKB'ers/ondernemers kunnen aangeven welke regels hen het meest in de weg zitten. Waar

***'Een Europees
industriebeleid
nieuwe stijl, gericht
op het stimuleren van een
kringloopeconomie, kan
leiden tot nieuwe
Europese
maakindustrie'***
Herman van der Plas

mogelijk worden regels aangepast. Waar dat niet kan, wordt uitgelegd waarom niet.

- De maakindustrie in Europa heeft weer toekomst als we deze kunnen richten op duurzame vernieuwing. Cleantech en ook de recycle-industrie, het gebruiken van oude producten om hoogwaardige nieuwe producten te maken, levert werk op, op alle niveaus.

Tegen uitbuiting, voor goed werk en eerlijke concurrentie.

Het vrije verkeer van werknemers binnen de EU heeft voor veel mensen voordelen. Het is van belang voor onze economieën, vooral voor het segment van de hoogopgeleide beroepen waar zich contouren van een Europese arbeidsmarkt beginnen af te tekenen. Daar komt bij dat het vrije verkeer terecht wordt gezien als een van de pijlers van het Europese ideaal. Een pijler die ons veel waard is.

***‘In de EU zelfde
arbeidsrechten
en arbeidsplichten
voor werknemers en voor
werkgevers. EU
arbeidsinspectie
voor handhaving
en hulp’
Bob van Schuylenburch***

Maar tegelijkertijd mogen we onze ogen niet sluiten voor de schaduwzijden van het vrije verkeer van werknemers. De impact die plotselinge, omvangrijke arbeidsmigratie heeft op wijken in onze grote steden en in plattelandsgemeenten moet niet onderschat worden. Als we niet oppassen wordt het vrije verkeer een hebbedingetje van hoogopgeleide professionals, en tegelijkertijd een last voor andere delen van de samenleving. Via ingenieuze constructies werken soms mensen uit vooral Midden- en Oost-Europa voor een appel en een ei in ons land, terwijl er tegelijkertijd constructies worden bedacht om Nederlandse werknemers onder de werking van een Nederlandse cao weg te halen door hun

dienstverband te verplaatsen naar een brievenbusmaatschappij in een lidstaat die werknemers minder bescherming biedt, met alle gevolgen van dien. Gevolgen voor henzelf en gevolgen voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

Terwijl Nederlandse werknemers uit de markt geprijsd worden, worden hun collega's uit armere EU-landen soms uitgebuit door werkgevers. Nog te vaak krijgen werknemers te weinig betaald, moeten ze te lang werken en betalen ze te veel huur voor belabberde onderkomens. Niet alleen werknemers, maar ook goede en eerlijke werkgevers zijn hiervan de dupe: zij worden op oneigenlijke wijze beconcurrerd door werkgevers die een loopje nemen met de regels en het fatsoen. Ter bescherming van werknemers en goede werkgevers moet hier snel een einde aan komen. Dat betekent ook dat lidstaten meer ruimte moeten krijgen om foute bedrijven en werkgevers aan te pakken. Daarnaast geldt dat we soms een pas op de plaats moeten maken als het gaat om het vrije verkeer van werknemers zolang lidstaten onvoldoende in staat zijn om in onderlinge samenwerking gelijk loon voor gelijk werk te garanderen. Om oneerlijke concurrentie tegen te gaan moet er in Europa een gelijk speelveld "level playing field" voor alle bedrijven komen. Dat gelijke speelveld richt zich op eerlijke én duurzame eisen (en prijzen) voor factoren als arbeid, grond, energie, grondstoffen en belastingen.

- We gaan gelijk werk voor gelijk loon waarborgen, door de diensten- en detacheringsrichtlijn aan te passen. Daardoor gaan werknemers altijd tegen de arbeidsvoorwaarden werken die in het gastland gelden. We pakken ook constructies aan waarbij bedrijven, uitzenders- en detacheringbedrijven bewust verplichte huisvesting bieden waarbij sprake is van exorbitante huren of slechte woonomstandigheden.’
- We pakken schijnconstructies omtrent zelfstandigen aan. We maken op Europees niveau afspraken over een definitie van wat zelfstandigen zijn. Het kan niet zo zijn dat werknemers door hun baas gedwongen worden ‘zelfstandig’ te worden en zo hun sociale rechten en bescherming verliezen.
- We gaan de strijd aan met bedrijven die middels ingewikkelde constructies voor een dubbeltje op de eerste rang willen zitten. We accepteren niet dat mensen in Nederland uitgebuit worden en dat tegelijkertijd sociale wetgeving wordt overtreden en ondermijnd. We gaan bedrijven die werknemers uitbuiten en tegen geen of te weinig sociale bescherming of te laag loon meer dan nu aansprakelijk stellen. Hiertoe worden bedrijven ook verantwoordelijk voor de behandeling van werknemers door de bedrijven aan wie ze werk uitbesteden.
- De integratie en inburgering van werknemers uit andere lidstaten moet meer aandacht krijgen. Waar Europese regels dit belemmeren pleiten we ervoor dat deze worden aangepast.
- Om regels beter te kunnen handhaven dient de arbeidsinspectie in Europees verband beter samen te werken en meer informatie uit te wisselen. Er komen bindende afspraken als het gaat om de intensiteit en kwaliteit van arbeidsinspecties in de lidstaten. Ook in Nederland moet op dat terrein nog een flinke slag gemaakt worden, onder meer door het uitbreiden van de capaciteit en het verstevigen van de bevoegdheden van de arbeidsinspectie. Op Europees niveau zal een regeling voor klokkenluiders moeten worden gemaakt, die er toe dient werknemers te beschermen die misstanden aan het licht brengen.
- Voor toekomstige toetreders tot de EU wordt het openstellen van de grenzen voor werknemers op een andere manier vorm gegeven dan de huidige (nogal willekeurige) maximale overgangstermijn van zeven jaar. Pas wanneer een lidstaat voldoet aan bovengenoemde regels, in staat is adequaat toezicht te houden op de arbeidsmarkt en op basis van transparante informatie samen kan werken met instanties hier in Nederland, geldt het vrij verkeer van werknemers. Dit kan betekenen dat de overgangstermijn soms korter, maar soms ook langer uitvalt dan de huidige regeling.
- Beperken van onzekerheid op werk en/of inkomen door het begrenzen van het doorrollen van tijdelijke arbeidscontracten in de EU door vastlegging in een Europese richtlijn.

3. Samen sterker

Europese samenwerking levert op veel terreinen voordelen op voor Nederlanders. Door zaken gezamenlijk aan te pakken kunnen we doeltreffender en efficiënter zijn en dus betere resultaten behalen. Daar profiteert iedereen van. Zaken als ons milieu, onze privacy en onze telefoonrekening stoppen niet bij de Nederlandse grens. De EU kan haar meerwaarde voor burgers in alle lidstaten bewijzen door op grensoverschrijdende beleidsterreinen samen te werken. Wanneer landen deze dingen op eigen houtje regelen, kunnen problemen niet goed aangepakt worden. De PvdA vindt het belangrijk dat Europese landen daar waar dat winst oplevert, intensief samenwerken. Samen staan we sterker.

Veiligheid over grenzen heen

Criminaliteit stopt niet bij onze grens. Voor de bestrijding van internationale criminaliteit en terrorisme moeten we samenwerken met andere landen. Alleen samen kunnen we de strijd aan gaan tegen mensenhandel, huwelijksdwang, drugscriminaliteit en financiële misdrijven. Dat geldt ook voor criminaliteit die zich concentreert in grensregio's en voor rondtrekkende criminelen die in ieder land weer terecht komen als first offenders. Wel moet er altijd genoeg ruimte zijn voor landen om hun eigen keuzes te maken bij de aanpak van problemen. Ons Nederlandse drugsbeleid is hiervan een voorbeeld.

Onze privacy is door de snelle technologische ontwikkeling steeds meer onder druk komen te staan. We slaan enorme hoeveelheden data op in de cloud, zonder te weten waar die gegevens beheerd worden. Onze persoonsgegevens zijn handelswaar geworden zonder dat we daar nog zeggenschap over hebben. De onthullingen over de werkwijze van inlichtingendiensten roepen verontwaardiging en ook heel wat vragen op.

Duidelijk is dat de balans tussen privacy en veiligheid uit het lood geslagen is. Dat moet met urgentie hersteld worden. Daarom zorgen we binnen Europa voor heldere regels die de rechten van burgers centraal stellen. Bovendien moet de EU met anderen, waaronder de VS, veel scherpere afspraken maken zodat onze privacy gegarandeerd wordt. Een Europese bewaarplicht verplicht nu telefonie- en internetaanbieders te registreren wie met wie contact heeft gehad en deze gegevens minimaal 6 maanden te bewaren. Deze bewaarplicht maakt Europa niet veiliger en kan worden misbruikt en moet daarom worden afgeschaft.

- De EU zet zich maximaal in voor de bescherming van privacy, zowel online als offline. Persoonsgegevens zijn en blijven eigendom van de persoon, onafhankelijk van de locatie waar deze worden opgeslagen. Iedereen heeft altijd recht op inzage, om informatie te laten vernietigen en om verstrekking van gegevens aan derden te verhinderen.

- Alle nieuwe regelgeving wordt getoetst op privacybescherming en informatievrijheid. Handelsakkoorden met derde landen worden alleen afgesloten wanneer deze waarborgen voor onze privacy bevatten.
- Ook bij de bestrijding van criminaliteit en terrorisme geldt dat dit alleen toegestaan kan zijn in combinatie met strikte wettelijke waarborging en voortdurende toetsing door de rechter.
- Eventuele obstakels tussen lidstaten die een effectieve samenwerking op het gebied van criminaliteitsbestrijding in de weg staan moeten worden weggenomen waarbij de Europese instanties Europol en Eurojust het voortouw nemen.
- Naast de bestaande registers voor fraude en seksueel misbruik dient er ook een Europese databank voor andersoortige criminaliteit, zoals zakkenrollers, autodieven en andere rondtrekkende criminelen, in het leven te worden geroepen. Dit om ervoor te zorgen dat zij in de verschillende lidstaten niet als first offenders te boek komen te staan, maar als veelplegers.
- De EU zet zich maximaal in voor de bescherming van persoonsgegevens, zowel online als offline. Veiligheidsdiensten (van binnen of buiten de EU) mogen nooit inbreken op de privacy zonder strikte wettelijke waarborging en toetsing door de rechter.
- Nieuwe voorstellen voor handhaving van het intellectueel eigendom moeten worden getoetst op privacybescherming en informatievrijheid. Indien deze niet voldoende gewaarborgd blijken zal de PvdA, net als bij ACTA, niet instemmen.
- We blijven ons inzetten voor het wegnemen van onnodige juridische belemmeringen voor burgers en bedrijven die komen door verschillende rechtstelsels. Daarbij moeten we blijven zorgen voor een hoog niveau van rechtspraak binnen de EU, waarbij uiteraard de onafhankelijkheid en integriteit van rechters buiten kijf staat. Maar het strafrechtelijk beleid, zoals die gerelateerd aan euthanasie, abortus en softdrugs, blijft uiteraard een nationale aangelegenheid.

‘Meer internationale samenwerking tussen politiekorpsen en een internationaal onderzoeksorgaan naar corruptie. Samen werken, samen leren’
Raymond Timmers

Vrij verkeer en gezamenlijk asielbeleid

Het vrije verkeer van personen is een basisrecht binnen de EU en het vrij verkeer van goederen heeft gezorgd voor de economische ontwikkeling die we sinds de start van de Europese samenwerking meegemaakt hebben. Ondanks alle vooruitgang, zijn er nog steeds belemmeringen voor mensen die bijvoorbeeld aan één kant van de grens wonen en aan de andere kant werken. Voor deze grenswerkers en voor andere Europeanen die graag vrij rondreizen moet er beter samengewerkt worden, bijvoorbeeld ten aanzien van de mobiliteit van pensioenrechten en beter grensoverschrijdend openbaar vervoer.

Verdergaande samenwerking is nodig waar het de opvang en behandeling van asielzoekers betreft. Het voorkomen van mensensmokkel en van rampen zoals bij Lampedusa is een verantwoordelijkheid die we ons allen moeten aantrekken, aan welke kant van het continent we ook wonen.

- We streven naar één Europees asielbeleid, gebaseerd op EU brede minimum voorwaarden, die een menswaardige en respectvolle behandeling van asielzoekers, waar ook in de EU, garanderen.. De toetsing van asielaanvragen wordt hetzelfde in alle lidstaten. Dit om te voorkomen dat vaak kwetsbare asielzoekers het slachtoffer worden van de willekeur van landen.
- De opvang van asielzoekers is een verantwoordelijkheid van alle lidstaten, niet alleen van de landen aan de buitengrenzen. De PvdA neemt het initiatief om hiervoor concrete voorstellen te doen. Nederland neemt voluit zijn aandeel in de eerlijke verdeling van de EU brede opvang van asielzoekers. Opvang moet daarom eerlijker verdeeld worden. We streven naar opvangvoorzieningen die voor asielzoekers in alle lidstaten op een gelijk (hoog) niveau liggen.
- In noodsituaties aan de buitengrens, zoals bij bootvluchtelingen, moet duidelijker worden wie verantwoordelijk is en altijd humane opvang worden geboden. Hulp aan mensen in nood mag nooit strafbaar zijn.
- Landen mogen toetreden tot het Verdrag van Schengen als er voldoende vooruitgang is geboekt met het bestrijden van georganiseerde misdaad, corruptie en als er een solide bewaking is van de buitengrens. Ook moet de rechterlijke macht voldoende onafhankelijk functioneren.
- Grensarbeiders die te maken hebben met complexe situaties, bijvoorbeeld rondom pensioenen, belastingen of verzekeringen, moeten kunnen rekenen op adequate hulp. Bij nieuwe nationale wetgeving moeten departementen nagaan of de nieuwe regels expliciete gevolgen hebben voor grensarbeiders.
- Het grensoverschrijdend openbaar vervoer moet beter, frequenter en goedkoper.

Ruime mogelijkheden, goed geïnformeerd en beschermd

Het is voor consumenten steeds moeilijker om inzicht te hebben op hoe producten en prijzen tot stand komen. Om als Europese burger te kunnen vergelijken en kiezen, is goede overzichtelijke informatie van groot belang. Bedrijven geven soms bewust geen duidelijk inzicht in de prijzen en voorwaarden, en soms worden onnodige kosten in rekening gebracht. Bijvoorbeeld bij tarieven voor mobiele telefonie. Een open en volledig toegankelijk internet is een voorwaarde voor toegang tot informatie en cultuur en daarmee voor innovatie en ontplooiing. Daarvoor is netneutraliteit noodzakelijk.

Ook voor patiënten en studenten vervagen de grenzen tussen lidstaten. Europese landen moeten samenwerken om te zorgen dat ook zij goede informatie voor handen hebben en dat belemmeringen worden weggenomen. Belangrijk is daarbij dat we ervoor zorgen dat overal in Europa kwaliteit gewaarborgd blijft, bijvoorbeeld door elkaar te informeren over misstanden in bepaalde sectoren.

***'In de EU zelfde arbeidsrechten
en arbeidsplichten
voor werknemers en voor
werkgevers. EU arbeidsinspectie
voor handhaving
en hulp'***
Bob van Schuylenburch

- Bedrijven moeten, ook online, consumenten helder informeren over de herkomst van producten, prijzen, garanties en andere essentiële verkoopinformatie.

- De PvdA streeft naar één interne telefoonmarkt. De EU heeft geen binnengrenzen. Dat zou ook voor telefonie en internet moeten gelden. De verlaging van de roamingprijzen is een stap vooruit. Internationale beltarieven moeten

transpanter worden gemaakt.

- Lidstaten moeten informatie over falende medische professionals verstrekken aan alle andere lidstaten. Een werkverbod kan op die manier effectief in de hele EU-gelden.
- Nieuwe medische hulpmiddelen worden alleen toegestaan na een keuring op Europees niveau.
- Waar mogelijk breiden we de Europese uitwisselingsprogramma's Erasmus (voor studenten in het hoger onderwijs) en Leonardo da Vinci (voor studenten in het beroepsonderwijs) uit. We stimuleren Nederlandse studenten hieraan mee te doen. Ook willen we met meeneembare studiefinanciering hele studies in het buitenland mogelijk maken.
- Juist in tijden van economische crisis is het van belang dat we zorgvuldig aandacht besteden aan wederzijdse erkenning van diploma's en competenties, om ervoor te zorgen dat mensen overal in Europa aan het werk kunnen. Momenteel geldt op Europees niveau een laag BTW tarief voor fysieke boeken en voor digitale boeken op fysieke dragers (CD) maar een hoog BTW tarief voor online materiaal. De PvdA maakt zich sterk voor het gelijktrekken van het BTW tarief voor digitaal lesmateriaal, zo nodig via tijdelijke uitzonderingen, om het gebruik van online lesmateriaal te bevorderen.

Kiezen voor duurzaamheid

Het is aan ons om de wereld op een goede manier achter te laten voor onze kinderen en kleinkinderen. Grote uitdagingen daarbij zijn klimaatverandering, schaarste van grondstoffen en het behouden van een leefbare wereld voor een almaar stijgend aantal mensen. Dit zijn bij uitstek thema's waar Europese samenwerking noodzakelijk en mogelijk is.

We kiezen in Europa voor ongekende ambitie als het gaat om verduurzaming van onze economie. We willen de motor worden van duurzame technologie in de wereld: dat zorgt voor een gezonde wereld voor onze kinderen en het zorgt voor werkgelegenheid. Het klimaat- en duurzaamheidsdebat hoort in het hart van de sociaal-democratische discussie over het welzijn van mensen.

***'Europese energiepolitiek:
produceer waar het echt
kan. Windmolens waar het
waait, stuwmeer waar water
is en geen zonnepanelen
in de regen'***
Menno Oosterhof

- Wij willen in 2050 een CO2 emissie-vrije Europese economie. In lijn met de bestaande afspraken in EU verband, moeten al in 2030 tenminste 40% minder broeikasgassen worden uitgestoten. Deze ambities halen we alleen als we Europees samenwerken. Europa kan als grootste economie van de wereld het verschil maken als we de kennis, kunde en kracht bundelen. Bij burgers, in het bedrijfsleven en in de academische wereld, om zo te komen tot de (technologie-) oplossingen voor een duurzame toekomst.
- Europa kan bijvoorbeeld veel sneller een duurzame energievoorziening realiseren als er echt wordt samengewerkt. Subsidieprogramma's verschillen teveel per land, elektriciteitsnetwerken zijn te weinig grensoverschrijdend. Terwijl de zon in het zuiden, de wind in het westen, de waterkracht in het midden en de duurzame biomassa in het noorden en oosten gezamenlijk Europa van schone energie kunnen voorzien. Hiervoor dienen stimuleringsprogramma's te worden geharmoniseerd en als smartgrids en grootschalige transnationale netwerken worden aangelegd. De EU moet haar ambities en samenwerking hier vergroten. De Europese Unie streeft naar een gezamenlijke energiepolitiek met energieleveranciers buiten de Europese Unie, in plaats van het afsluiten van bilaterale verdragen van de lidstaten met die energieleveranciers. De Europese Unie moet zich, in navolging van Duitsland, volledig inzetten op duurzame energie. De huidige internationale onderzoeksprogramma's naar het gebruik van kernfusie voor grootschalige energieopwekking worden gestimuleerd. Ook voor de jaren na 2020 blijft een ambitieuze duurzame energie doelstelling nodig. De PvdA ondersteunt een minimale EU doelstelling voor 30% duurzame energie in 2030.
- Binnen de EU moet het doel zijn om zo min mogelijke 'nieuwe' grondstoffen te gebruiken en zoveel mogelijk gebruik te maken van grondstoffen uit afval(water) en producten die al in omloop zijn. Ook hier geldt dat samenwerking veel beter moet. Kennis over de samenstelling van producten wordt veel beter vastgelegd en gedeeld, bijvoorbeeld door de invoering van een grondstoffenpaspoort voor marktproducenten, zodat recycling makkelijker wordt en producenten verantwoordelijkheid wordt versterkt. Innovatieprogramma's worden gebundeld om technieken te ontwikkelen en in te zetten om afval optimaal om te werken tot hoogwaardige producten voor chemie, farmacie, bioverpakkingen, bioplastics, veevoer en biobrandstof. Er gaat zo min mogelijk afval de verbrandingsovens in. Deze recycle-industrie levert werk op.
- De prijs voor emissiecertificaten wordt weer zo hoog dat zwaar vervuilende bedrijven een echte financiële prikkel voelen om te investeren in schonere technologie in plaats van de eigen vervuiling af te kopen. Daartoe wordt het aantal certificaten verder beperkt.
- De Europese Unie maakt van het bestrijden van klimaatverandering en het helpen van landen bij klimaatproblemen een prioriteit, onder andere door het delen van (technologische) kennis rondom bodem, water, voedsel en energie. De EU houdt zich aan de internationale afspraken voor klimaatfinanciering.
- Het landbouwbeleid moet op de schop. Geen platte toeslag per hectare maar subsidie voor daadwerkelijk verduurzamen van de productie van gezond en veilig voedsel, en voor de zorg voor natuur en milieu. Voedsel wordt daar waar mogelijk lokaal geproduceerd om zo de

'Een bodemprijs voor CO2-emissierechten die kolen zo duur maakt dat schone elektriciteit meer kans maakt'
Koen de Pater

boer een redelijk inkomen te kunnen geven en de leefbaarheid op het platteland te vergroten.

- Als we al subsidies geven, moet de nadruk liggen op extensieve groene, kleinschalige en innovatieve productie, met veel aandacht voor inpassing van landbouwactiviteiten in het milieu, de toekomstgerichte ontwikkeling van plattelandsgebieden en een verantwoorde dierhouderij die past bij de omgeving. Ook in Europees verband blijven we ons inzetten voor betere omstandigheden voor dieren in de veehouderij, in het bijzonder als het gaat om diertransport.
- Ons voedselsysteem is zeer complex geworden. Dat hebben we ook gezien aan recente incidenten met betrekking tot herkomst van voedsel. De PvdA maakt zich in Europa dan ook hard voor goede informatie uitwisseling tussen de lidstaten. Wij willen een centrale zwarte lijst van voedselproducenten en verwerkers die de fout in zijn gegaan om te voorkomen dat zij gemakkelijk elders in de unie hun praktijken voort kunnen zetten.
- De PvdA is sterk tegen het toekennen van octrooien voor levend materiaal en vindt dat het bestaande kwekersrecht voldoende bescherming biedt.
- Natuur en water houden niet op aan de grens. Het is van belang om het Europees beleid op het vlak van natuur, milieu, water, landbouw en recreatie beter op elkaar af te stemmen. De PvdA zet in op het behoud van biodiversiteit en de verbetering van waterkwaliteit. We willen dat vervuiling in het water (zoals medicijnresten, chemische stoffen, microplastics) bij de bron wordt aangepakt, waarbij de vervuiler betaalt. Er komen grensoverschrijdende ecologische hoofdzones voor Europese natuurgebieden. Ook wordt een kader ontwikkeld voor de (vervuilende) exploratie van grondstoffen zoals schaliegas, omdat de ecologische impact hiervan grensoverschrijdend is.
- De PvdA gelooft dat duurzame ambities niet van overheden alleen zijn; met een brede coalitie van burgers en bedrijven kunnen we veel succesvoller zijn in het werken aan een groene economie.
- Er moet in Europa meer ruimte gegeven worden aan duurzame decentrale energie-initiatieven. De PvdA pleit er voor om hieraan in Europees verband samen te werken.

4. Voor een betere wereld

Ons Europa laat eensgezind en met zelfvertrouwen haar stem in de wereld horen. In die wereld liggen de kansen op economische groei, banen en de kansen op een betere, duurzame en vreedzame wereld. We kiezen voor een internationaal georiënteerde Europese Unie, waarin gezamenlijk beleid onze economische positie versterkt en een rechtvaardige wereldorde dichterbij brengt. Een sterke stem van de EU in de wereld is niet alleen in ons eigen belang. Het maakt het mogelijk om de universele waarden die we in de EU nastreven naar buiten toe uit te dragen.

Door de opkomende economieën is de relatieve machtspositie van de EU in de wereld aan erosie onderhevig. Als landen ieder voor zich opereren in de wereld, hebben we een minder sterke positie dan als we als Europees machtsblok zouden opereren. Juist in tijden van bezuinigingen, zoals op ontwikkelingssamenwerking en defensie, is samenwerking een must. Dat vraagt om een realistisch beleid, geworteld in onze idealen.

Goed werk en eerlijke handel

Mensen moeten kunnen rondkomen van een baan en veilig hun werk kunnen doen, waar ook ter wereld. Goed werk is topprioriteit voor de PvdA. Export en internationaal ondernemerschap, ook het midden- en kleinbedrijf, dragen bij aan groei en zorgen zo voor banen. Nederland profiteert hiervan bovengemiddeld, vanwege onze traditioneel sterke export en onze belangrijke doorvoerhavens. Het effect van eerlijke handel op de wereldwijde armoedebestrijding mag niet onderschat worden. Sinds enige tijd woont meer dan de helft van de allerarmsten van de wereld in opkomende economieën. Juist voor hen is eerlijke handel van groot belang.

***‘Eisen stellen aan de arbeidsomstandigheden van de arbeiders die de producten maken die wij importeren en consumeren in de EU’
Europees debat***

- De PvdA zet de komende jaren vol in op het versterken van onze economie en het creëren van werk door het sluiten van handelsverdragen met opkomende en geavanceerde economieën buiten de EU, mits en voor zover garanties worden ingebouwd om een race to the bottom, onder andere op sociaal, milieu en ontwikkelingsterrein tegen te gaan. Handel mag echter niet ten koste van werknemers- of mensenrechten gaan. Als daar vanuit ontwikkelingsoogpunt aanleiding toe is moeten verdragen flexibel kunnen worden ingevuld zodat

bijvoorbeeld bepaalde producten buiten het verdrag kunnen vallen en ontwikkelingslanden meer tijd krijgen om hervormingen door te voeren. Ook worden er in de akkoorden bindende duurzaamheids- en mensenrechtenclausules opgenomen. Om eerlijke handel te bereiken is het essentieel dat de onderhandelingspositie van ontwikkelingslanden niet ondermijnd wordt.

- We zetten ons in voor meer transparantie van productieketens van Europese bedrijven en hun toeleveranciers om uitbuiting van werknemers, in het bijzonder van kinderen, milieuvervuiling en grondstofmisbruik uit te bannen. De PvdA staat voor een scherpe en duidelijke jaarlijkse rapportageplicht voor grote Europese bedrijven. Er komt een centrale Europese toezichthouder die actief onderzoek doet naar misstanden en klachten

behandelt. Bedrijven die over de schreef gaan, kunnen rekenen op sancties of worden uitgesloten van Europese subsidies.

- Etiketten moeten laten zien in welk land een importproduct is gemaakt. Producten die in illegaal bezet gebied worden gemaakt, zoals de Palestijnse Gebieden, dragen niet langer het label van het land verantwoordelijk voor de bezetting.
- Er komen strengere Europese exportcontroles op producten die ook voor militaire doelen geschikt zijn en door regimes kunnen worden gebruikt bij mensenrechtenschendingen.
- De EU steunt de dialoog tussen producenten, vakbonden, overheden en maatschappelijke organisaties. Als vakbondsrechten in het geding zijn, oefent de EU politieke druk uit, bijvoorbeeld door te dreigen met het intrekken van handelspreferenties. Een dergelijke stap wordt ook serieus overwogen bij andere grove schendingen van het recht van vrije meningsuiting, mensenrechten, vrijheid van godsdienst, aantasting van de rechten van homo's, lesbiennes en transgenders.
- De winning van sommige grondstoffen draagt bij aan conflicten en gaat gepaard met ernstige mensenrechtenschendingen. Hier moet een eind aan komen. De EU neemt gemeenschappelijk actie om certificatie van grondstoffen te realiseren, om ongecertificeerde grondstoffen te weren en om druk uit te oefenen op regimes, inclusief sancties, om mensenrechtenschendingen te stoppen. De EU versterkt de lokale bevolking in relevante mijnbouwgebieden door steun aan onderwijs, gezondheidszorg en (vakbonds)organisaties.
- In de EU gevestigde of actieve bedrijven die in hun productieketen systematisch mensenrechten en/of internationale milieunormen schenden, moeten in hun thuisland voor de rechter kunnen worden gedaagd.

'Labelen van importproducten met het land van herkomst (bijvoorbeeld bezette gebieden Israël en Palestina) en importproducten moeten voldoen aan zekere standaarden en basismensenrechten'
Europees debat

Effectieve ontwikkelingssamenwerking

Armoedebestrijding is pas effectief als er tegelijkertijd ook gewerkt wordt aan andere zaken als eerlijke handel, vrede en duurzaamheid. Deze zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden. Mensenrechten, een functionerende rechtsstaat en goed bestuur zijn daarbij ook van cruciaal belang. Alleen als de stem van de bevolking gehoord wordt en rechten gewaarborgd zijn, kan een rechtvaardige samenleving vorm krijgen. De 21e eeuw vraagt om een Europese Unie die eensgezind optreedt en als internationale netwerker investeert in creatieve oplossingen en nieuwe partners. Op alle beleidsterreinen moet er meer samenhang in beleid tot stand worden gebracht. Zo voorkomen we dat we met de ene hand geven, wat we met de andere hand wegnemen.

- De EU speelt een voortrekkersrol bij de vernieuwing van de Millennium Development Goals die aflopen in 2015. De nieuwe ontwikkelingsagenda stuurt aan op duidelijke en

meetbare doelstellingen, waarbij meer dan nu de koppeling gemaakt wordt met mensenrechten, mondiale milieu-uitdagingen en vrede en veiligheid.

- De EU kan het verschil maken door een coördinerende rol op zich te nemen. Zodat geld beter wordt besteed, overlap wordt voorkomen en nationaal beleid en Europees beleid elkaar aanvullen en versterken. Op die manier is de toegevoegde waarde optimaal en wordt voorkomen dat de EU een 29e donor is naast de lidstaten.
- Binnen de EU blijft de inzet om tenminste 0,7% van het BNP te besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Nieuwe methoden van financiering kunnen zijn: garantiestellingen en leningen gecombineerd met subsidies en giften van private donoren. Daarbij staan de belangen van ontwikkelingslanden en armoedebestrijding voorop. Door meer risicodragende financiering via de Europese Investeringsbank worden nieuwe initiatieven van bedrijven en organisaties mogelijk gemaakt die bijdragen aan duurzame groei en werkgelegenheid in ontwikkelingslanden.
- Samenhang in beleid rondom handel, voedsel, klimaat, energie en water is essentieel. Zo mogen de voedselzekerheid en inkomenspositie van boeren in ontwikkelingslanden niet worden verstoord door het Europese landbouw- en biobrandstoffenbeleid.
- De EU blijft armoedebestrijding vooral richten op de armste landen en meest kwetsbare groepen zoals vrouwen, minderheden, gehandicapten en kinderen. In middeninkomenlanden die grote economische sprongen voorwaarts maken moeten overheden meer eigen verantwoordelijkheid nemen voor armoedebestrijding. Daar geeft de EU minder steun aan overheden en meer aan maatschappelijke organisaties om herverdeling van de nieuwe welvaart te stimuleren. Vrede, veiligheid en mensenrechten.

Vrede, veiligheid en mensenrechten

Een veilige leefomgeving is de basis van een menswaardig bestaan. Vrede en veiligheid hebben niet alleen te maken met gewapende conflicten, maar juist ook met vrede bewaren of bestendigen door ontwikkeling, goed bestuur en functionerende rechtsstaten. Respect voor mensenrechten, de rechtsstaat en democratie vormen het fundament van menselijke waardigheid, vrijheid en ontwikkeling en staan aan de basis van open, eerlijke en stabiele samenlevingen overal ter wereld. De EU profileert zich daarom in veiligheidsvraagstukken door het 3D principe (Defence, Development & Diplomacy) in de praktijk te brengen. Door samen op te trekken in de wereld kan meer invloed worden uitgeoefend dan de lidstaten alleen. Onze fundamentele waarden klinken daarom altijd door in het Europees buitenlands beleid.

- Een miljard mensen en een derde van de allerarmsten woont in fragiele staten. Zwakke instituties, armoede en conflicten maken de bevolking in deze landen bijzonder kwetsbaar. Prioriteiten van de EU zijn hier: bescherming van burgers, bevordering van de rechtsstaat en conflictpreventie, met daarbij een grotere betrokkenheid van vrouwen.
- Om de effectiviteit in de VN te vergroten streeft de EU naar één Europese zetel in de Veiligheidsraad en dringt ze aan op het inperken van het vetorecht. Naast samenwerking met de traditionele partners zoals VN, NAVO en OVSE, wordt meer verbinding gezocht met regionale partners zoals de Arabische Liga en de Afrikaanse Unie, zonder dat afbreuk

wordt gedaan aan de Europese normen en waarden met betrekking tot democratie, mensenrechten en vrijheid van meningsuiting.

- Alle EU-verdragen met derde landen bevatten een mensenrechtenparagraaf, waarbij we ons nadrukkelijker inzetten voor erkenning en versterking van de rechten van kwetsbare groepen en individuen. Gaat het de verkeerde kant op, zoals in het geval van de antihomo wetgeving in Rusland, dan oefent de EU politieke druk uit. We steunen de opbouw van democratische instituties, maatschappelijke organisaties en politieke partijen in transitielanden. In de minst ontwikkelde landen zullen we onze diplomatieke mogelijkheden gebruiken om corruptie en het belang van goed bestuur bespreekbaar te maken. Daarbij maken we er in bilaterale contacten sterk voor dat overheden zelf een substantieel deel van de overheidstaken uitvoeren, om te voorkomen dat buitenlandse donoren de rol van de overheid in landen uitvoeren.
- Verregaande samenwerking op defensiegebied moet leiden tot een logische taakverdeling en specialisatie van landen in taken waar ze goed in zijn. Dit krijgt vorm door zowel een bottom-up (samenwerking in regionale clusters) als een top-down (Europese coördinatie om de strategische capaciteit van de lidstaten en Europa als geheel te bewaken) benadering.
- De EU krijgt een permanent beschikbare civiel-militaire troepenmacht met een goed uitgerust hoofdkwartier om snel en efficiënt operaties te plannen en uit te voeren. Militair ingrijpen kan alleen plaatsvinden met een adequate internationale rechtsgrondslag.
- De EU zet zich actief in voor de wereldwijde uitbanning van kernwapens, de ontwikkeling en gebruik van chemische wapens, clustermunities en landmijnen en neemt een voortrekkersrol in om nieuwe bedreigingen, zoals digitale oorlogsvoering en biologische wapens, te bestrijden. De EU dringt aan op onderhandelingen over een wereldwijd verbod op kernwapens. De EU bepleit terugtrekking van de resterende Amerikaanse kernwapens uit Europa en poogt tevens het regime van het Verdrag tegen Verspreiding van Kernwapens (dat in 2015 wordt getoetst) te versterken door een eigen rol te blijven spelen voor een zone zonder massavernietigingswapens in het Midden-Oosten.
- De PvdA vindt dat mensenrechten voorop moeten staan. Landen in de Europese Unie zouden moeten afzien van het steunen of tolereren van autoritaire regimes onder het mom van de stabiliteit in de betreffende regio. Europese landen, dus ook Nederland, mogen aan dergelijke regimes en aan corrupte regeringen geen defensiematerieel verkopen.

Nabuurship en uitbreiding

De uitbreiding van de Europese Unie is van belang voor de welvaart, stabiliteit en vrede op ons continent, maar kent haar grenzen. Goede relaties met buurlanden zijn minstens zo belangrijk voor de veiligheid, energiezekerheid en economische groei in de Europese Unie. Zeker nu de instabiliteit aan de randen van Europa toeneemt en de Verenigde Staten haar aandacht lijken te verleggen naar Azië moet de EU meer dan ooit, nu haar verantwoordelijkheid nemen en zich inzetten voor democratische, vreedzame en economisch sterke samenlevingen in de regio's die grenzen aan de EU.

***'Bezinning op
verdere
uitbreiding'
Canvas***

- Afspraken over toekomstige toetredingsperspectieven voor de landen op de Westelijke Balkan, Turkije en IJsland worden nagekomen. Verplichtingen met andere landen worden voorlopig niet aangegaan. De les van het verleden is dat er strenger moet worden toegezien op naleving van de toetredingscriteria. Een goed functionerende rechtsstaat is een harde voorwaarde.
- De grootste brandhaard in de wereld is gesitueerd aan de rand van Europa: Syrië. Ondanks de verdeeldheid is alles erop gericht de democratische oppositie te verenigen, humanitaire hulp voor vluchtelingen te garanderen en een diplomatieke oplossing naderbij te brengen.
- Ook het conflict tussen Israël en Palestina, waar een twee-statenoplossing het streven blijft, vraagt speciale aandacht. De EU zal alle mogelijke middelen, variërend van diplomatie en hulp tot politieke druk, gebruiken om het hervatte vredesproces te ondersteunen. Een algemeen erkend obstakel bij het vredesproces vormt de almaar doorgaande uitbreiding van de illegale nederzettingen op de Westoever. Indien Israël geen gehoor blijft geven aan de herhaalde internationale oproep de bouw van nieuwe woningen en nederzettingen te stoppen, dan moet het Associatieverdrag van Europa met Israël heroverwogen worden, dan wel worden ingetrokken.
- De EU steunt hervormingsgezinde bewegingen en (onder voorwaarden) ook regeringen in de Arabische regio om democratische instellingen op te bouwen en de roep om democratie, rechtstaat en een menswaardig bestaan waar te kunnen maken.
- Verdieping van de handels- en politieke relatie met de landen in Oost-Europa en de Kaukasus, blijft een ambitie. Ook hier blijft de EU zich inzetten voor democratisering, stabiele rechtstaten, de bescherming van minderheden en het opkomen voor mensenrechten. De EU ondersteunt actief groepen en individuen die zich hiervoor inzetten en spreekt regeringen die zich hier niet aan houden op aan. Gezien de Russische machtspolitiek in de regio zal de EU hier de komende tijd steviger en strategischer moeten opereren. Door samen op te trekken versterken we onze positie, ook in de onderhandelingen over de energietoevoer.

***'Verdieping handelen
politieke relatie met
de landen van het GOS
als speerpunt in buitenlands
beleid EU'
Walter Pfeil***

5. Wij zijn Europa

Ons Europa is een Europa dat werkt. Een Europa waarin de lidstaten, door samenwerking, sterker staan dan in hun eentje. Een Europa waarin vrijheid en rechtvaardigheid meer dan woorden op papier zijn, namelijk het fundament van onze gemeenschap. Dat Europa is deels gerealiseerd de afgelopen decennia, maar we zijn er nog niet.

Terwijl de EU zowel in oppervlakte als qua bevoegdheden is gegroeid, hebben veel Nederlanders het gevoel dat 'hun' Europa steeds verder weg is komen te staan. Ze vrezen de grip te verliezen op wat in Brussel wordt besloten of hebben het vertrouwen in de Europese samenwerking zelfs helemaal verloren. Discussies over hervulbare flesjes olijfolie in restaurants vervreemden zelfs de grootste voorstanders van Europa van de EU. Het draagvlak voor het Europese project kan alleen hersteld worden als deze kritiek gehoord en serieus genomen wordt.

De PvdA gelooft in een toekomst van Nederland in Europa. Het zijn de landen zelf die bepalen hoe succesvol de Europese samenwerking nu is en in de toekomst zal zijn. De landen –regeringen en parlementen– spreken ook samen af wat we Europees of juist nationaal willen regelen. De crisis en het crisisbeleid van de laatste jaren hebben aangetoond dat de huidige inrichting van de Europese Unie haar beperkingen kent. We willen andere accenten leggen in de aard en de doelstellingen van de EU: socialer, eerlijker, democratischer, efficiënter, effectiever en duurzamer. Om deze transformatie van ons Europa te bewerkstelligen is een verdragswijziging nodig.

Onze waardengemeenschap

De Europese landen delen een rijke gemeenschappelijk geschiedenis. Tegelijk laten de landen, hun steden en dorpen grote diversiteit zien, in bijvoorbeeld hun architectuur, kunst en landschapsinrichting. Die culturele rijkdom maakt Europa uniek en bijzonder, een continent om van te genieten en van elkaar te leren. Wat Europa extra bijzonder maakt is dat het ondanks deze culturele verschillen een gemeenschap van gedeelde waarden is. Dat maakt het ons Europa. Ons Europa waarin na een eeuw met wereld- en koude oorlogen nu vreedzaam wordt samengewerkt. In die waardengemeenschap staat centraal dat iedereen vrij is, gelijke kansen heeft en dat we onderling solidair zijn. Solidair, niet alleen binnen onze grenzen, maar ook internationaal.

'De Europese commissie moet sancties op nietnaleving van fundamentele rechten in lidstaten kunnen toepassen. Niet zo slap als bij Hongarije!'
Ries Kamphof

Die waardengemeenschap staat onder druk. Zo zijn er in sommige lidstaten problemen met de persvrijheid, corruptieschandalen of wordt er gezaagd aan de fundamenten van de rechtsstaat. In een gemeenschap spreek je elkaar hierop aan. Ons Europa is in staat om deze problemen te bestrijden. De fundamentele vrijheden waarvoor de Europese Unie ooit is opgericht worden zo ook in de toekomst gewaarborgd

- Het is moeilijk gebleken om landen aan te spreken op het niet naleven van mensenrechten, democratische principes en rechtsstatelijkheid. Daarom komt er een robuust instrument om de rechtsstatelijkheid te bevorderen. Monitoring vindt plaats op basis van een aantal duidelijk meetbare criteria. Het instrumentarium om landen aan te sporen of te straffen wordt uitgebreid.
- We moeten beter gebruik maken van onze mogelijkheden om lidstaten aan te spreken op de wijze waarop zij afspraken over gelijke behandeling naleven, bijvoorbeeld op het gebied van (stateloze) minderheden, zoals Roma en Sinti en discriminatie op basis van seksuele voorkeur (LHBT). We zetten ons in voor erkenning van LHBT-partnerschappen en huwelijken in heel Europa.
- Alle verschillen in arbeidsrechten en beloning tussen man en vrouw worden afgeschaft, zo spreken we met elkaar af dat de loonkloof tussen mannen en vrouwen in elke lidstaat wordt verminderd met minimaal 2% per jaar.
- In het Europese Parlement zijn mannen oververtegenwoordigd. De PvdA vindt dat ieder volksvertegenwoordigend orgaan, dus ook het Europese Parlement een afspiegeling hoort te zijn van de maatschappij. Het is tijd voor een duidelijke keuze voor diversiteit in heel Europa. Niet top-down 'omdat het moet van Brussel', maar in dialoog met overheden, bedrijfsleven en academische sector.

Mee met de tijd

Om met elkaar verder te kunnen, moeten Europese instellingen de rol(len) die ze toegewezen hebben gekregen ook daadwerkelijk uitvoeren. Uiteraard met inachtneming van en respect voor de geldende regels. Met alle voorgaande hoofdstukken en de daarin genoemde punten in het achterhoofd, zijn wij van mening dat de vorm en architectuur van onze instellingen niet meer van deze tijd zijn.

- De Europese Commissie moet slagvaardiger en dus drastisch worden afgeslankt: ten minste de helft kleiner. Tot die halvering gerealiseerd is, maken we een onderscheid tussen 10 'seniorcommissarissen', die verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste beleidsterreinen en nieuwe voorstellen kunnen doen, en de overige commissarissen die zich concentreren op de uitvoering van beleid. Voor de samenstelling van deze verkleinde Europese Commissie wordt een roulerend lidmaatschap ingesteld, dat wordt toegepast op alle Europese lidstaten, op voet van gelijkwaardigheid.
- Bestaande organen en agentschappen worden onder de loep genomen en, waar dat kan, samengevoegd, hervormd of afgeschaft.
- Om transparantie te bevorderen stellen wij een verplichte jaarlijkse registratie en monitoring van alle lobbyisten van het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Europese Raad voor. Ook het openbaar en online toegankelijk maken van vergaderstukken en stemmingen draagt hieraan bij. Het enquêterecht van het Europees Parlement wordt versterkt.
- Het Europees Parlement kent nu twee vergaderplekken: Brussel en Straatsburg. Dat vinden wij niet efficiënt, zonde van het geld en niet bevorderlijk voor het milieu. Wij pleiten voor één vergaderplek van het Europees Parlement waarover de leden zelf kunnen stemmen.

- De Partij van de Arbeid wil af van de vaste dagvergoeding voor Europarlementariërs. In plaats daarvan moeten zij alleen daadwerkelijk gemaakte kosten voor verblijf, zoals hotelkosten, in Brussel of Straatsburg vergoed krijgen. Er zou bovendien een limiet aan gesteld moeten worden die substantieel lager ligt dan de huidige vergoeding. In tijden waarin we van iedereen vragen om sober te zijn, moeten Europarlementariërs het goede voorbeeld geven. Een vaste vergoeding voor iedere dag dat een Europarlementariër intekent in het parlement is niet meer van deze tijd. In een tijd van crisis moeten juist politici sober en dienstbaar zijn, dat betekent dat ze voor iedere euro een bonnetje moeten kunnen overleggen. De verantwoording en controle op deze uitgaven moet versterkt worden.
- Ook pleiten we voor een Europese Balkenendenorm voor de publieke sector en Europese instellingen. Salarissen van Europese ambtenaren lopen uit de pas met nationale ambtenaren, daarom pleiten wij voor loonmatiging van EU-ambtenaren.
- Er komt ruimte voor nieuwe gezichten. Desnoods door (tijdelijke) quota en affirmative action, onder andere door de diversiteit in benoemingscommissies te garanderen. Om de doorstroom van frisse gezichten en nieuw talent te garanderen, pleiten we bovendien voor een maximumtermijn van maximaal 10 jaar voor Europarlementariërs en Eurocommissarissen.

Onze stem in Europa

***‘Verbeter de samenwerking
tussen Europees Parlement
en Tweede Kamer.
Breng Europa naar de
Tweede Kamer, maar zeker
ook omgekeerd!’
Dorette***

Laten we de huidige crisis gebruiken om samen met elkaar, met de geleerde lessen in het achterhoofd, Europa weer op de rails te krijgen en het verloren vertrouwen terug te winnen. Democratie betekent dat je stem gehoord wordt, dat politiek debat en informatie toegankelijk zijn voor iedereen en dat de verkiezingen meer dan nu ergens over gaan. De oplossingen hiervoor liggen niet alleen in Europa: ook onze nationale politici hebben hier een belangrijke rol in te vervullen.

- Om het politieke debat over Europa dichterbij huis te halen, wordt de afstemming tussen nationale en Europese parlementariërs versterkt. Vertegenwoordigers van de nationale parlementen kunnen in zogenaamde ‘subsidiariteitcommissies’ besluiten dat de Europese Commissie voorgestelde wetgeving in moet trekken of moet verbeteren. Bij een verdragwijziging worden de mogelijkheden voor de introductie van (een vorm van) een dubbelmandaat onderzocht.
- Het Europees Parlement krijgt instemmingsrecht bij de benoeming van de voorzitter van de Europese Commissie: de nieuwe voorzitter dient dus de steun van een meerderheid van het Europees Parlement te hebben. De Europese sociaaldemocraten zullen hiervoor steeds een

***‘Introduceer een
dubbelmandaat:
parlementariërs
die parttime in de Tweede
Kamer, parttime in het
Europees Parlement zitten’
Ries Kamphof***

gezamenlijke kandidaat nomineren.

- De begrotingscyclus wordt aangepast aan de verkiezingscyclus, zodat de meerjarenbegroting van de EU door het nieuw gekozen Europees Parlement wordt vastgesteld en de begroting daarmee beter de voorkeuren van de kiezers kan weerspiegelen.
- Europa dichterbij brengen begint bij ons zelf. Daarom richt de nieuwe PvdA eurodelegatie een ombudsteam op, in navolging van de vele PvdA ombudsteams lokaal en in de Tweede Kamer. Bij dit ombudsteam kunnen mensen met al hun vragen over Europa terecht.
- Tijdens de komende Europese parlamentsperiode wordt het initiatief genomen tot een verdragswijziging. De beginselen en ideeën in dit verkiezingsprogramma zijn daarbij voor ons leidend. Een verdragsherziening kan aan de bevolking worden voorgelegd in een referendum. De nieuwe initiatiefwet, die mede tot stand is gekomen door de PvdA, maakt dit mogelijk.

***‘Meerjarenbegroting EU
moet door elk Europees
Parlement kunnen worden
vastgesteld. Besluitvorming
hierover om de vijf en niet
om de zeven jaar’
Maruschka Gijsbertha***

Verantwoording

Ter voorbereiding op het schrijven van dit verkiezingsprogramma zijn er tientallen debatten georganiseerd door afdelingen binnen de PvdA, waarbij leden en niet-leden hun wensen, dromen en ambities voor Europa aan de verkiezingsprogrammacommissie mee konden geven. Ook is er gesproken met talloze maatschappelijke organisaties.

Daarnaast kon iedereen via www.watwilijijmeteuropa.nl zijn of haar ideeën over de toekomst van de Europese Unie aandragen. In een paar weken tijd dienden honderden mensen hun ideeën en plannen over Europa in. Van meer politieke integratie tot het in staatshanden houden van waterbedrijven. En van meer burgerinspraak tot een gemeenschappelijk asielbeleid. Talloze onderwerpen werden genoemd. Na de indienperiode konden mensen stemmen op hun favoriete idee. Daar zijn tien winnaars uit tevoorschijn gekomen.

In juni stonden de ideeën van de winnaars en de andere aangedragen ideeën, centraal op een grote conferentie alwaar de discussie gevoerd werden met Kamerleden en leden van de verkiezingsprogrammacommissie.

In dit programma zijn zoveel mogelijk van de ingediende ideeën opgenomen. Door het programma heen vind je her en der ingediende ideeën in tekstblokjes naast het onderwerp waar ze over gaan. Voor zover bekend staan hier ook de namen van de indieners. In sommige gevallen staan hier ook ideeën die aangedragen zijn tijdens zogeheten 'canvasacties' (buurtenquêtes). De teksten in de tekstblokjes zijn dan ook voor rekening van de indiener van het idee.

Colofon Verkiezingsprogramma Europese Verkiezingen 2014

Samenstelling programmacommissie: Diederik Samsom (voorzitter), Jamila Aanzi, Jolein Baidenmann, Thijs Berman, Frank Vandenbroucke, Steven Everts, Carolien Gehrels, Kirsten van den Hul, Arjan Lucas, Kirsten Meijer, Pim Paulusma, Roy Pennings, Michiel Servaes, Wilna Wind,

Ondersteuning: Sander Schaap, Annelies Pilon, Tim Fonck, Hayte de Jong.